

АРХЕОЛОГІЯ ЛЬВОВА: ВИТОКИ, ТРАДИЦІЇ, ДОСЛІДНИКИ

Тарас МИЛЯН

Науково-дослідний центр “Рятівна археологічна служба” ІА НАН України,
вул. В. Винниченка, 24, 79008, м. Львів, Україна,
e-mail: mylian@gmail.com

Археологічні дослідження у Львові мають давню традицію і налічують близько 200 років. За цей час отримано дані про його давню історію з багатьох дільниць міста. Початки археологічного вивчення припали на першу половину XIX ст. Завдяки Ж. Паулі привертну увагу до давніх артефактів. Окремі знахідки починають формувати колекції перших музейних збірок. У другій половині XIX ст. виникають археологічні установи у Львові, з'являються державні органи, покликані здійснювати контроль над збереженням пам'яток. Результат спільних дій – рятівні дослідження під час будівництва залізниці. Львівські археологи починають формувати гіпотези про заснування та розвиток міста. Археологічні джерела поповнили відомості як про долокаційний етап розвитку, так і дали нові свідчення про етапи розвитку літописного міста. Такий стан зберігається до середини XX ст. Проте інколи на проведення археологічних досліджень впливали ідеологічні чинники. Зі зміною суспільного ладу, яка вкотре відбулася у другій половині XX ст., вдалося зберегти основні тенденції формування й укладу археологічної галузі міста. Визначальними залишаються інституції, де формуються колективи дослідників. Функціонує орган для збереження і вивчення пам'яток археології. Із цього періоду починається інтенсифікація процесу дослідження. Планомірні роботи охопили як Високий замок, так і середмістя. За часів української незалежності об'єми досліджень зросли в геометричній прогресії. Їх здійснюють на значних площах, що дає суттєві переваги в питанні формування й розвитку міського простору Львова у давні часи. Виявлені артефакти експонуються під час музейних виставок.

Ключові слова: археологічні дослідження, Львів, музейні збірки, Високий замок, середмістя.

Археологічне вивчення міста – досить складний науковий процес, який охоплює багато площин. Наявності самого об'єкта дослідження на сучасному етапі розвитку археологічного пізнання замало. Науковий процес сьогодні передбачає присутність фахівців із різних галузей (грунтознавців, геофізиків, гідрологів, картографів, джерелознавців, архітекторів тощо) та залучення їхніх знань для відтворення минулого й моделювання цілком конкретних подій. Великою мірою це стосується Львова. Маючи тривалу та славу історію, згадки в літописі, місто предметом повноцінного археологічного вивчення стало лише наприкінці XX ст. Причини цього криються в історії його розвитку: змінах державної підпорядкованості, воєнних лихоліттях, ідеологічних постулатах. І лише за часів незалежності почав налагоджуватися процес археологічного вивчення історії Львова: від долокаційного розвитку майбутньої міської території, через розвиток середньовічного міста і до його становлення у ранньомодерний час. У контексті цього дослідження, розгляну процес створення та розвитку археологічних інституцій, які досліджували середмістя й ареал історичної забудови Львова.

Перебуваючи в європейському контексті наукового розвитку, формування археологічної науки відбувалося за традиційною схемою: романтична, позитивізму та культурно-історична [Булик, 2014, с. 11–12]. Однак пізнання міської археології мало певні особливості, пов'язані, насамперед, з отриманням відповідної джерельної бази, тобто проведенням наукових розкопок на території Львова.

У добу романтизму, яка охоплює першу половину XIX ст., у Східній Галичині, де розташувався Львів, відбувається активне зацікавлення старожитностями. Краєзнавці

збирають давні речі, часто не вмюючи їх належно потрактувати. На їхньому тлі вирізняється Жегота Паулі, який 1838 р. у збірці “Starożytności Galicyjskie” (“Галицькі старожитності”) подає перші відомості про археологію Львова, пов’язані із випадковими знахідками під час вибирання ґрунту на горі Вороновських, позаду Оссолінеума, де дещо пізніше вибудовано фортецю Цитадель. Краєзнавець описує великі кам’яні плити, викладені одна попри одну, що могли бути рештками капища. Біля них знайшли кілька урн та фрагмент кам’яної стели із зображенням ідола [Pauli, 1840, s. 5–6]. Однак згодом їх розстрожили робітники.

Водночас у першій половині XIX ст. у Львові зароджуються і починають працювати наукові осередки, навколо яких згуртовуються дослідники-археологи. Один із них – Музей імені Любомирських, який проводив роботу із вивчення різноманітних пам’яток історії, серед яких й археологічні. Наприкінці 20-х років XIX ст. його представники проводили археологічні роботи на Високому замку та околицях. Із відомих знахідок – камінь із гербом у районі Підзамча, шведські шпори [Булик, 2014, с. 53, 56]. Варто зазначити, що охоронцем фондів музею у середині XIX ст. був Іван Вагилевич.

Окремої уваги заслуговує сам Високий замок, з яким пов’язане формування Львова як княжого міста, центру князівської, а згодом і королівської влади. Саме на ньому, за літописними згадками, засновано першу княжу фортецю, яку потім неодноразово перебудовували в камінні й рештки якої збереглися до початку XIX ст. Саме з Високим замком пов’язані дискусії місцевих науковців щодо розвитку міста. Відповідно він притягав і притягає увагу дослідників до нині.

Середина XIX ст. відзначається як суспільними, так і світоглядними змінами, що позначилося й на розвитку археології. Після потужної “Весни народів”, яка сколихнула Європу, відбувається якісна зміна як у творенні наукових знань та концепцій, так і в інституалізації археологічних досліджень, охороні давніх пам’яток. Це пов’язано й з усвідомленням національної ідентичності, творенням “тисячолітніх” історій народів, претендуванням на історичну спадщину.

У другій половині XIX ст. у Львові формується значна кількість наукових і музейних установ, до інтересів яких входила археологія. Один із головних – Львівський університет, де працювало кілька кафедр, пов’язаних з археологією, а також музеї Любомирських (згодом об’єднаний із Закладом імені Оссолінських), Дідушицьких, Народного дому, Крайове археологічне товариство, Наукове товариство імені Шевченка (НТШ), Ставропігійській інститут. У дусі часу всі вони мали яскраво виражену національну орієнтацію – польську, українську або ж як Ставропігійській інститут – відверто москвофільську. Відповідно до цього виникали й гіпотези щодо розвитку Львова: місто збудоване й отримало привілеї за Казимира або ж веде свої витоки і мало ті ж привілеї від часів Данила та його сина Льва.

Передовим кроком у збереженні культурної спадщини було впровадження інституції т. зв. консерваторів – охоронців, на яких покладено функції державного органу охорони пам’яток. 31 грудня 1850 р. видано постанову про охорону пам’яток історії і культури в Австрійській імперії. У 1853 р. виник і державний орган, який практично здійснював свої функції [Булик, 2006, с. 60].

Одним із перших і досить дієвих охоронців був Мечислав Потоцький, призначений на цю посаду в 1864 р. Він зосередився на практичних заходах, звернувся із закликом про співпрацю до всіх наукових установ краю і вже 1866 р. видав перший звіт-опис пам’яток [Kuśnierz, 2010, s. 98–99]. Під час будівництва залізниці Відень–Львів–Чернівці М. Потоцький як консерватор звернувся до керівництва колії із проханням про призупинення будівельних робіт у разі виявлення археологічних пам’яток, що й дало результат [Булик, 2014, с. 91].

Під час земляних робіт з облаштування залізниці біля підніжжя Замкової гори, в районі Підзамча, знайдено глиняні черепки та вироби з кременю й кістки. Прочинаючи з 1866 р., археологічні дослідження на місці будівництва проводив А. Петрушевич, до якого згодом долучився і І. Шараневич – яскраві представники Ставропігійського інституту. Дослідження тривали кілька років. Серед знахідок – артефакти культури шнурової кераміки, згодом

передані до музею Народного дому у Львові [Булик, 2011, с. 422–423; Киричук, 2004, с. 215]. Роботи водночас були цінним доповненням до наукових гіпотез названих науковців. Вони вважали центром виникнення Львова Високий замок і прилеглі території, як-от Підзамче та Знесіння, звідки він розрісся до тогочасних розмірів. Саме з цим пов'язані численні археологічні розвідки у цих місцях, а в одній із них разом з І. Шараневичем участь взяв В. Антонович [Булик, 2014, с. 101].

Археологічний нагляд під час будівництва залізниці проводив також Станіслав Кунасеви́ч – львівський історик та археолог-аматор. У 1868 р. під час прокладання залізниці Львів–Броди на території тогочасного Львова (між вокзалом і Підзамчем) він зафіксував чимало монет, а також в ур. Мурований міст – ренесансну залізну каріатиду, фрагмент гусарського меча і велику кількість “татарських черепів” [Ляска, 2009, с. 194].

Не менш цікаві події розгорнулися під час зведення пам'ятного насипу-кургану на честь 300-ліття Люблінської унії в 1869 р. Місцем його зведення обрано Високий замок, що спричинило неоднозначне сприйняття, особливо серед української громади. На початку ХІХ ст. від колись кам'яного замку залишилися лише фундаменти мурів та пивниці, оскільки наказом австрійських влад було дозволено його розібрати і з решток мурувати будівлі в місті [Czołowski, 1910, s. 96–97]. То ж коли польська громада вирішила реалізувати свій задум, то на вершині залісної гори виднілися лише руїни замку.

З великим ентузіазмом проводили земляні роботи, а для насипання кургану використовували рештки кам'яних будівель, які у варварський спосіб нищили. Інтерес міщан підігрівало також бажання знайти великі скарби в пивницях замку. На це надіявся навіть один з організаторів Ф. Смолька. На жаль, протести консерватора М. Потоцького й урядників міста не мали впливу. За словами А. Чоловського, всі вони зустрілися із “вандалізмом свого покоління” [Czołowski, 1910, s. 105, 107]. Лише стараннями місцевого археолога А. Шнайдера вдалося врятувати незначну кількість виявлених речей – керамічного посуду, кам'яних куль, крем'яних знарядь. Усі вони згодом передані до Музею Любомирських [Булик, 2006, с. 443]. Виявлені матеріали вказували на давнє заселення гори: від епохи бронзи і до ХІІ–ХІІІ ст.

З такими даними, а також теоріями про заснування Львова і його будівничих давня історія міста перейшла у сповнене динамізму та політики ХХ ст. Переживши світову війну і зміни політичних влад, археологія Львова з новими силами почала наверстувати пропущене. Однак національні змагання і прагнення Східної Галичини та Львова зокрема упродовж усього століття наклали свій відбиток на науку, протиставляючи вчених один одному як у міжвоєнний період (українців та поляків), так і в післявоєнний, коли відбулися значні демографічні зміни (виселення польської громади, репресії проти українців, розмивання самої самобутньої ідентичності міста). Проте всі ці протистояння відбувалися лише в політичній площині, а серед вчених, далеких від політичних перипетій, які дбали про наукові інтереси, панувало взаєморозуміння [Ситник, 2012, с. 12–13, 41–55].

З початком ХХ ст. у Львові відбувається ріст наукових інституцій і розширення кола питань, які вони вивчали. Однак дослідження на території міста не були на порядку денному.

Водночас варто нагадати, що територія міста була багата антропологічним матеріалом. У першій половині ХХ ст. у Львівському університеті працював засновник польської антропології Ян Чекановський, який очолював окрему кафедру. У 1910-х роках до університету передали черепи, виявлені під час прокладання водогону біля Львівської катедри на місці колишнього цвинтаря [Мацкевий, 2008, с. 75]. Із різних земляних робіт до його університетської колекції потрапили також 97 черепів із козацької могили у Львові, а згодом і 140 із Знесіння [Білас, 2005, с. 68]. Людські рештки видобуто в 1925 р. із т. зв. Козацької могили по вул. Баторія (тепер – Князя Романа), де їх було 222 і належали вони як козакам, так і львівським міщанам обох статей [Мацкевий, 2008, с. 75; Терський, 2007, с. 104].

Існують відомості, що в 30-х роках ХХ ст. А. Прусевич, засновник Етнографічного музею, передав до його збірки 1 500 фрагментів кераміки, зібраних на вул. Легіонів (тепер – пр. Свободи) під час різних земляних робіт [Терський, 2007, с. 104].

Свій слід як археолог в історії досліджень Львова залишив і Ярослав Пастернак. У 1932–1933 рр. із метою пошуку ранніх слідів забудови Святоюрської гори на запрошення митрополита Андрея Шептицького проведено дослідження у крипті собору Святого Юра. Дослідник виявив сліди перебудов храму та впорядкування крипти, рештки давніх поховань, зокрема Никифора Шептицького, та дослідив поховання кардинала Сильвестра Сембратовича [Пастернак, 1932]. Наступного, 1933, року вивчав фундаменти церкви – виявив рештки головної апсиди попередньої катедрі, закладеної на місці дерев'яного храму наприкінці XIV ст. і розібраної у 1743 р. [Романюк, 2018, с. 248]. У 1938 р. за ініціативи Йосифа Сліпого досліджував крипту церкви Святого Духа Богословської академії, яка, на жаль, не збереглася до наших днів. Тут дослідник зафіксував рештки обряду поховання домініканців, які клали своїх покійників на кам'яний поміст посеред крипти, а після розкладання тлінних решток кістки складали в могилу, викопану тут же [Пастернак, 1938].

Важливою як для істориків, так і для археологів стала реконструкція середньовічного Львова – об'ємна діорама, яку виконав львівський архітектор Я. Вітвіцький (сьогодні експонується у м. Вроцлаві). Беручи за основу писемні згадки, різні архівні документи, йому вдалося з 1932 по 1939 рр. відтворити конструкцію оборонних мурів, визначити розташування оборонних веж на місцевості, відтворити забудову середмістя. Хоча й не було залучено археологічних джерел з огляду на їхню відсутність, проте і до нині його реконструкція – відправна точка для вивчення фортифікацій Львова [Вербицький ред., 2003].

Край усьому поклала Друга світова війна і кардинальні суспільні зміни, що призвели до значних втрат у середовищі львівської археології першої половини ХХ ст. Внаслідок політичних рішень і зміни влад Львів покинула значна частина польських й українських археологів. Вкотре археологічна спільнота пережила період творення і становлення, оскільки було також знищено всі тогочасні наукові осередки й почато творення нових.

Так на початок 50-х років ХХ ст. у Львові створено Інститут суспільних наук АН УРСР, основою якому стало Наукового товариства імені Шевченка, функціонують реорганізовані Львівський історичний музей, Львівський державний університет імені І. Франка. На кілька десятиліть розвиток археології був пов'язаний із цими установами, зокрема дослідження міста проводили і їхні фахівці.

Як і впродовж попередніх років, предметом зацікавлення став Високий замок та прилеглі території. Зважаючи на ідеологічну складову відзначення 700-річчя Львова й розвиток післявоєнної інфраструктури, з'явилися можливості для нових цілеспрямованих досліджень.

У 1955–1956 рр. О. Ратич, працівник ІСН АН УРСР, провів нові дослідження на Високому замку і Підзамчі. Дослідження останнього не дали бажаного результату – виявлено лише фрагменти керамічного посуду пізнього Середньовіччя та Нового часу, а от дослідження Замкової гори були більш ніж успішними. Тут, на місці будівництва телецентру, дослідили близько 200 м² і виявили рештки посуду, виробів із металів, хрести-енколпіони, скляні браслети. Все це датоване XI–XIII ст., на деяких денцях збереглися клейма Рюриковичів [Ратич, 1961].

Новою установою, покликаною займатися збереженням пам'яток Львова, став Львівський державний історико-архітектурний заповідник, створений у червні 1975 р., що проіснував до 1991 р. Окрім збереження пам'яток архітектури в заповідній центральній частині, одним із напрямів стало й археологічне вивчення території середмістя. Заповідник відразу активно розпочав роботу над цим [Вуйцік, 1991, с. 6].

У 1975–1976 та наступні роки за ініціативи заповідника Замкову гору досліджувала експедиція під керівництвом директора Львівського історичного музею Р. Багрія. В ній також взяли участь О. Ратич, І. Могитич, І. Свешніков. Однією з робіт розкрито площу в 606 м² між телецентром і насипом. Праця не була марною, оскільки вдалося виявити рештки культурного шару княжої доби, а також вежі, до котрої примикали оборонні мури з ровами, які дослідник датував XI–XIII ст. Діаметр башти становив близько 6 м, а ширина мурів – 1,5–1,7 м. Зафіксовано також рештки укріплень мурів із пісковика та залишки частоколу. Цікавий той факт, що, за свідченнями А. Чоловського, коли розібрали кам'яні конструкції, то відкрили шар

перепаленого дерева й давні пивниці, які належали до часів князя Льва [Czołowski, 1910, s. 108]. Цілком можливим, що це було відкриття реліктових залишків давньої забудови.

Дослідження провели й на прилеглих територіях. На вул. Замковій (розкрито 219 м²) виявлено численні керамічні матеріали, а також бронзовий стилос; у саду Онуфріївського монастиря (розкрито 50 м²) – виявлено керамічні матеріали XI–XIV ст.; закладено невеликі розкопи на вул. Хмельницького, де були пізніші матеріали, й Татарській, де виявлено безінвентарне захоронення із західною орієнтацією [Багрий и др., 1976; Багрий, Могытыч, Свешников, 1977]. Наступними роботами в північній частині вул. Замкової Р. Багрий розкрив рештки кам'яної споруди, збудованої із білого вапняку, яку на основі виявленої кераміки датовано XI ст. [Багрий, Бучко, 1984].

Дослідників, окрім Високого замку, цікавило заселення району між найдавнішими церквами Львова: Миколая, Анни, Онуфрія, Параскеви П'ятниці. Це – територія частково Підзамча та ймовірного посаду давнього Львова. Після досліджень Замкової гори Р. Багрий зосередив увагу на прилеглих територіях. На північному схилі пагорба в 1983 р. на площі 200 м² він розкопав округлі у плані рештки оборонної вежі діаметром 10 м [Багрий, 1985, с. 258].

Окреме місце в дослідженнях займала територія Онуфріївського монастиря. З 1983 р. Р. Багрий починає систематично її досліджувати. Маючи результати попередніх років, він розкрив частину курганоподібного насипу діаметром 25 м і висотою 5 м, де зафіксував рештки підлоги споруди та кераміку XI–XIII ст. [Багрий, 1985, с. 258]. За 30 м на північ від кургану дослідник відкопав пізньосередньовічну оборонну башту діаметром 4 м [Багрий, 1985, с. 258; Багрий, 1987, с. 302]. Він також виявив рештки монастирських будівель XIV–XVII ст. [Багрий, 1987, с. 302], глиняну піч діаметром 1 м, з якої видобуто фрагменти кераміки XII–XIII ст. [Багрий, 1988, с. 255].

Зважаючи на одержані результати, Р. Багрий довів, що як Високий замок, так і прилегла територія із заходу та півночі містила сліди найдавнішого, княжого, заселення, засвідчив значний розвиток території. Це доводило, що вона планомірно була заселена і мала всі ознаки міста вже в період короля Данила та його сина Льва.

Наступними стали дослідження Р. Багрія львівського середмістя. У 1979 р. проведено розкопки на площі 100 м² на глибину до 3 м біля міського арсеналу, вздовж західної стіни. Виявлений археологічний матеріал дослідник датував XVI ст. Цьому сприяв і виявлений скарб із бронзових і срібних монет XVII ст. (69 шт.). Відкриттям стало виявлення решток згорілих дерев'яних споруд, які автор розкопок пов'язав із пожежею 1571 р., а також збережені дерев'яні конструкції, датовані за допомогою дендрохронологічного методу XIII ст. та частина підземного ходу [Багрий, 1980; Багрий, 1990].

У 1977 р., вперше після того, як австрійська влада знищила та засипала оборонні мури Львова, розкрито їх східну частину. Світ побачили фрагменти Високого і Низького мурів, частина бастей, які згодом законсервували. Виявлений матеріал датований XV–XIX ст. [Кос, 1978].

Звертаючись до витоків княжого міста, в 1977–1978 рр. у Львові працювала експедиція у складі місцевих дослідників (І. Могитича, М. Рожка, Р. Бучка, А. Кос) і науковців із Ленінграда (М. Малевської та О. Іоаннесяна). Своїм завданням вони поставили пошук елементів давньоруської архітектури серед найдавніших сакральних пам'яток Львова. Їхня увага була прикута до церков Святого Миколая і Параскеви П'ятниці та костелів Йоана Хрестителя і Марії Сніжної. Закладені дослідницькі шурфи, на думку вчених, виявили фрагменти давніх кладок і матеріалів XII–XIII ст. усіх споруд [Малевская, Иоаннесян, Могитич, Бучко, 1978, с. 352–353; Малевская, Кос, Рожко, Шолохова, 1979, с. 361–362].

Свій вклад у дослідження давніх культових споруд вніс і Р. Багрий, вивчаючи в 1984 р. костел Йоана Хрестителя. Незважаючи на його суттєву перебудову в кінці XIX ст., дослідникові вдалося виявити і розкрити 57 різночасових поховань, датованих від кінця XII – початку XIII і до XVII ст. Він також висловив припущення про поховання у саркофазі в центрі храму, сліди від якого збереглися, дружини князя Льва – Констанції [Багрий, 1986; 1987].

Під час облагородження пл. І. Підкови та прокладання колектора розкрито рештки середньовічного шпиталу. Археологічними роботами розчищено фундаменти, а також виявлено рештки дерев'яної забудови, яку, на думку дослідників, знищила пожежа 1381 р. Тут вперше зафіксовано фрагменти кераміки ранньозалізного часу [Могитич, 1997].

Отже, за радянського періоду найбільші дослідження припали на другу половину 70-х – першу половину 80-х років. Усі вони були спрямовані на дослідження давньої частини Львова. Один з їхніх основних лейтмотивів – виявити вагомий і чіткий слід, пов'язаний із Данилом та Львом. Рештки давньоруського заселення чітко ідентифіковані в ці часи у районі Високого замку та прилеглих ділянок, що підтвердило теорію ще І. Шараневича, А. Петрушевича й інших дослідників XIX ст. Можна припустити, що цей інтерес місцеві вчені перейняли від традицій НТШ, оскільки всі вони постійно працювали або починали діяльність у новоствореному Інституті суспільних наук. Хоча у подальшому Р. Багрій працював в Історичному музеї, членами його експедицій були представники вказаної інституції, а також реставраційного інституту “Укрпроектреставрація”. Львівський державний історико-архітектурний заповідник при цьому відіграв роль органу, який відповідав за збереження та дослідження археологічних об'єктів.

Зміни в дослідженні археологічної спадщини у Львові розпочалися зі здобуттям незалежності. У 1990 р виконавчий комітет Львівської обласної ради оголосив площу у 3 060 га історико-культурною заповідною територією. 1991 р. заповідник ліквідовано, а на його місці Львівська міська рада створила Управління охорони історичного середовища, в обов'язки якого входило й археологічне вивчення Львова.

У цей же час, 1991 р., в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича створено Науково-дослідний центр “Рятівна археологічна служба” під керівництвом В. Івановського, а згодом його очолив О. Осаулчук. Із часом і цей центр перейшов у підпорядкування Інституту археології. У 90-х роках XX ст. йому вдалося провести одні з найбільших досліджень на території міста [Милян, 2015, с. 364].

У 1992 р. уперше на території середньовічного Львова, колишнього Краківського передмістя, проведені археологічні розкопки в місці спорудження готелю “Золотий лев”. У них брали участь багато львівських археологів: В. Івановський, В. Петегірич, Д. Павлів, В. Гупало, М. Филипчук, Р. Грибович. Їх результати актуальні до сьогодні. Виявлено напластування від черняхівської культури IV–V ст. і до Нового часу. Однією із сенсацій стало відкриття житла празької культури – решток середньовічної дерев'яної забудови [Івановський, 1993; Петегірич, 2006]. Опісля були розкопки на пл. Старий Ринок, Міцкевича.

У 1998 р. середмістя Львова, Високий замок і комплекс Святоюрської гори, потрапили у Список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. Відповідно до зобов'язань перед світовою спільнотою, місто повинно було всебічно вивчати та досліджувати пам'ятки, зокрема й археологічно. Розроблено проект історико-архітектурного опорного плану та меж історичного ареалу, який передбачав обов'язкові археологічні дослідження у зоні ЮНЕСКО.

В Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича при відділі археології запрацювала Львівська міська експедиція під керівництвом В. Оприска. У 2000 р. був закріплений її статус на основі Постанови Президії НАН України від 1993 р. “Про розвиток археологічних досліджень у м. Львові” [Оприск, 2001, с. 245]. Вона провела масштабні розкопки по вул. Клепарівській, де виявила, крім кераміки XI ст., ще й скарб зі срібних монет XIV ст. [Оприск, Рожко, 2008], на пр. Свободи – рештки склоробної майстерні XV–XVI ст. та на вул. Вірменській – рештки дерев'яної конструкції XI ст. [Оприск, 2001, с. 245; Оприск, Лек, 2001].

У 2002 р. створено Львівське комунальне підприємство “Археологічно-архітектурна служба” при Управлінні охорони культурної спадщини Львівського міськвиконкому під керівництвом В. Івановського. Від цього моменту воно почало проводити археологічні дослідження на всіх об'єктах у межах міста. Одне з найбільших – експедиції у складі В. Шишака, О. Лазурка, Ю. Лукомського, Н. Войтовича, С. Андреева на пл. Ринок і прилеглих

вулицях, розкриття решток оборонних споруд міста. Продовжив дослідження Високого замку у 2005 р. В. Шишак у межах незакінченого проекту тодішнього мера Л. Буняка із відбудови замку. На верхній терасі пагорба заклали кілька розкопів. Один із них – на місці в'їзної брами. У ньому вдалося виявити кам'яну кладку, що могла бути рештками вежі. Знайдено також керамічний матеріал від XIII до XVIII ст. У 2018 р. М. Шніцар, О. Лазурко, А. Підкович провели дослідження поряд із збереженими рештками кам'яного муру замку [Милян та ін., 2011, с. 10–15].

Загалом можна стверджувати, що кількість та обсяг досліджень у Львові за ці роки зріс у геометричній прогресії. Детальний розгляд результатів – предмет вивчення інших статей. Виходячи з позиції інституалізації дослідного процесу, мене цікавить організація досліджень. Інформацію про окремі результати можна почерпнути в низці спеціалізованих видань або монографій [Мацкевий, 2008, с. 20–114; Милян та ін., 2011, с. 9–27].

Потрібно зауважити, що із 2007 р. усі археологічні дослідження на території Львова знов виконує НДЦ “Рятівна археологічна служба” ІА НАН України. Це відбувається під час будівництва, прокладання нових комунікацій, облаштування вулиць чи реконструкцій приміщень (у випадку проведення земляних робіт у пивницях). Їх проводили і проводять О. Лазурко, М. Шніцар, В. Шишак, Н. Войтович, А. Підкович, Є. Ткач. За цей час джерельна база суттєво зросла. Варто зазначити, що матеріалами для її наповнення стали дослідження на вул. Федорова, Краківській–Вірменській, Шевській, Лесі Українки, Городоцькій, Хмельницького, Сянській, пл. Звенигородській тощо. Серед іншого вдалося розкрити рештки середньовічних мурів і оборонних веж (вул. Лесі Українки) та зафіксувати їхню відмінність від запропонованої реконструкції Я. Вітвіцького. Поширення матеріалів княжої доби значно збільшило свою географію завдяки знахідкам дослідників. Матеріали цього періоду виявленні практично в межах усього середмістя [Лазурко, Шніцар, 2017]. Важливим стало і відкриття М. Шніцара наступного комплексу пражського житла у Львові під час робіт на вул. Веселій [Шніцар, Ткач, 2014]. На розкопках у межах міста вдалося зафіксувати і рештки давніх комунікацій Львова – водогонів, дерев'яних доріг XIV–XVI ст. [Шніцар, 2016]. Усі ці та багато інших отриманих джерел формують археологічну карту міста.

Уже зараз, підсумовуючи вивчення археологічних джерел, можна порушити низку дискусійних питань щодо трактування та визначення функціонального призначення розкритих елементів давнього Львова. Перш за все, це стосується дерев'яних водозбірників, про які неодноразово згадують львівські медіа, висвітлюючи перебіг археологічних досліджень міста О. Лазурка та М. Шніцара. Маючи специфічну зрубну конструкцію (у вигляді квадрата або прямокутника), розташування їх на значних глибинах у середмісті та значне поширення, вони неодноразово ставали предметом дискусій або ж двозначного трактування (особливо, коли в силу обставин розкрито лише один із кутів конструкції). На мою думку, їх хибно потрактували деякі дослідники рештками середньовічної забудови [Вуйцік, 1991, с. 6; Оприск, 2001, с. 245]. Водозбірники з розвитком міста також перетворювалися на ємності для збору різних відходів, виконували функції лотрин, що призводило до хибного функціонального трактування, як, наприклад, чинбарський комплекс [Терський, Войнаровський, Овчінников, 2007]. Так, поява нових даних із матеріальної культури міста вимагає кореляції наукових теорій і припущень. Це можливе лише через постійне висвітлення та публікації одержаних матеріалів.

Один зі шляхів демонстрації напрацювань – практика музейного експонування археологічних предметів. Ще перші археологічні виставки у Львові 1861, 1885 та 1888–1889 рр. мали неабиякий успіх. На них були представлені досягнення дослідників різних інституцій. Виставки прививали почуття гордості за власну історію, викликали зацікавлення нею [Булик, 2008, с. 410–411, 415].

Після тривалої паузи громадськості вкотре представили археологічні матеріали зі Львова – розкопки на пл. Старий Ринок у 1997 р. у Музеї давніх пам'яток Львова. Проте виставка була камеральною. Наступним етапом стало експонування матеріалів у Львівському історичному музеї в 2011 р. отриманих, як і в попередньому випадку, з розкопок фахівців НДЦ

“Рятівна археологічна служба” ІА НАН України, під назвою “Скарби підземного Львова”. Вперше громада одержала можливість оглянути плоди кропіткої роботи, які супроводжував спеціальний каталог [Милян та ін., 2011]. Виставка стала дуже популярною. Заходи в цьому напрямі продовжує відкриття у 2019 р. у Львівському історичному музеї виставки археологічних експонатів зі Львова.

В історії Львова сприйняття та вивчення археологічного минулого міста має певні специфічні риси. Перебуваючи в загальноєвропейському руслі наукових концепцій, процеси пізнання були особливими, часто з додаванням певних національних рис у пошуках витоків давнього міста.

Отже, початковий, романтичний, етап пов'язаний із загальною тенденцією зацікавлення та вивчення старожитностей і давніх решток існування людини. Незважаючи на те, що вже починають виникати музейні заклади (Любомирських, Дідушицьких тощо), все ж основа знань пов'язана з окремими особистостями. За їх рахунок відбувається привернення уваги до старовини, нагромадження знань та артефактів, утворення перших колекційних збірок, приватних і музейних.

Подальший розвиток археологічних знань давнього Львова у другій половині ХІХ ст. не вирізнявся ґрунтовністю та скрупульозністю, незважаючи на загальний розвиток цієї царини. Позитивним було створення у Львові численних наукових осередків, музеїв, які об'єднали фахівців. Для забезпечення інтересів археологів у Галичині впроваджено державну посаду консерватора, який відповідав за збереження пам'яток. Подекуди це мало позитивний вплив – з'являлися описи та каталоги об'єктів старовини, проводили рятівні дослідження під час земляних робіт у місті, виявляли артефакти, що склали нові, вже музейні, збірки. Кількісне нагромадження знань призвело до творення нових наукових гіпотез.

З початком ХХ ст. археологічна наука у Львові, враховуючи загальноєвропейські тенденції, становила досить вагомий осередок, представлений вченими зі світовими іменами. Однак вивчення самого Львова перебувало практично в зародковому стані, обсяги досліджень зменшилися порівняно з попереднім часом і були точковими або випадковими.

Різкою зміною ситуації стала світова війна та політичні наслідки, які вона спричинила. Проте важливим залишився процес, що заклав підґрунтя розвитку львівської археології – чітка структуризація галузі. Починаючи з другої половини ХІХ ст., археологи – це представники певної організації, від імені якої проводять дослідження. Практично така традиція існує до сьогодні.

Починаючи з другої половини ХХ ст., кількість та об'єми досліджень невпинно зростають. Особливо виразними ці процеси стали за часів незалежності. Відбувається цілеспрямоване вивчення давніх напластунків історії Львова. Кількість отриманих джерел, зважаючи на кількість установ і дослідників міста, з метою їх якісного трактування та подання для загалу, вимагає видання окремого спеціалізованого джерелознавчого корпусу. Однак все ж варто наголосити, що тенденція археологічного вивчення Львова надалі актуальна і її розвиток все динамічніший. У зв'язку з цим вкрай необхідна вимога в забезпеченні цього процесу більшою кількістю археологів, а також фахівців зі споріднених галузей. Лише за консолідації як дослідницьких установ, так і органів охорони культурної спадщини можна забезпечити якісне вивчення історії міста.

ЛІТЕРАТУРА

- Багрий Р.* (1980). Работы Львовской городской экспедиции // АО 1979 года. – Москва: Наука. – С. 250.
- Багрий Р.* (1985). Исследования во Львове и у с. Коропуж // АО 1983 года. – Москва: Наука. – С. 250.
- Багрий Р.* (1986). Исследования во Львове // АО 1984 года. – Москва: Наука. – С. 212.
- Багрий Р.* (1987). Работы Львовской экспедиции // АО 1985 года. – Москва: Наука. – С. 302.

- Багрий Р.* (1988). Исследования на территории Онуфриевского монастыря во Львове // Археологические открытия 1986 года. – Москва: Наука – С. 254–255.
- Багрий Р.* (1990). Львов // Археология Прикарпатья, Волыни и Закарпатья (раннеславянский и древнерусский периоды). – Киев: Наукова думка. – С. 116–119.
- Багрий Р., Бучко Р.* (1984). Раскопки во Львове // АО 1982 года. Москва: Наука. – С. 241.
- Багрий Р., Могитич Р., Ратич А., Свешников И.* (1976). Раскопки во Львове // Археологические открытия 1975 года. – Москва: Наука. – С. 297–299.
- Багрий Р., Могытыч И., Свешников И.* (1977). Работы древнерусского отряда Львовской экспедиции // Археологические открытия 1976 года. – Москва: Наука. – С. 264–265.
- Білас Н.* (2005). Археологічна наука у Львівському університеті (XIX – 30-ті роки XX ст.) // АДЛУ. – Вип. 8. – С. 46–114.
- Булик Н.,* (2006). Охорона археологічних пам'яток у Східній Галичині у XIX ст. // АДЛУ. – Вип. 9. – С. 58–66.
- Булик Н.* (2008). Археологічні колекції у музеях Львова (1823-1914) // МДАПВ. – Вип. 12. – 407–428.
- Булик Н.* (2011). Археологія у науковій спадщині Антонія Петрушевича // МДАПВ. – Вип. 15. – 415–428.
- Булик Н.* (2014). Львівська археологія XIX – початку XX ст. – Львів: Простір-М. – 304 с.
- Вербицький О.* (Ред.) (2003). Пластична панорама давнього Львова. Януш Вітвіцький 1903–1946 // Спеціальний випуск журналу “Будуємо інакше”. – Львів: ПП “Левко”.
- Вуйцик В.* (1991). Державний історико-архітектурний заповідник у Львові. – Львів: Каменяр. – 175 с.
- Івановський В.* (1993). Археологічні дослідження Львова у 1992 р. // *Studia archaeologica.* – № 1. – С. 74–75.
- Киричук О.* (2000). Археологічні дослідження Ставропігійського Інституту в 70–90-х роках XIX ст. // АДЛУ. – Вип. 4. – С. 214–221.
- Кос А.* (1978). Крепостные стены Львова XIV–XVII вв. // АО 1977 года. – Москва: Наука. – С. 337.
- Лазурко О., Шніцар М.* (2017). Матеріали княжої доби в історичній частині Львова // Княжа доба: історія і культура. – № 11. – 15–22.
- Ляска В.* (2009). Станіслав Кунасевич і пам'яток охоронна справа у Львові (60–70-ті роки XIX ст.) // Археологічні дослідження Львівського університету. – Вип. 12. – С. 188–203.
- Малевская М., Иоанесян О., Могитич Р., Бучко Р.* (1978). Исследование памятников архитектуры в Львове Львовской области // АО 1977 года. – Москва: Наука. – 352–353.
- Малевская М., Кос А., Рожко М., Шолохова Е.* (1979). Архитектурно-археологические исследования во Львове и Львовской области // АО 1977 года. – Москва: Наука. – С. 360–362.
- Мацкевий Л.* (2008). Археологічні пам'ятки Львова. – Львів: Логос. – 224 с.
- Милян Т.* (2015). Рятівна археологія в Україні: тенденції розвитку і традиції // МДАПВ. – Вип. 19. – 360–368.
- Милян Т., Лазурко О., Шніцар М., Войтович Н., Шишак В.* (2011). Скарби підземного Львова. Каталог виставки археологічних знахідок із досліджень Рятівної археологічної служби у середмісті Львова. – Львів: Простір-М. – 132 с.
- Могитич Р.* (1997). Розкопки на площі Підкови у Львові // Вісник інституту “Укрзахідпроектреставрація”. – № 8. – С. 67–71.
- Оприск В.* (2001). До питання про початки міста Львова (стан та перспективи археологічного вивчення) // Етногенез та рання історія слов'ян: нові наукові концепції на зламі тисячоліть. Матеріали Міжнародної наукової археологічної конференції, 30–31 березня 2001 року / ред. В. Баран та ін. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. – С. 243–246.
- Оприск В., Лек О.* (2001) Найновіші археологічні розкопки княжого Львова // Галицька брама. Король Данило та його син Лев. – Львів, 2001. – № 9–10 (81–82). – С. 30–31.
- Оприск В., Рожко М.* (2008). Скарб срібних монет з вул. Клепарівської у Львові // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Вип. 12. – С. 393–406.

- Пастернак Я. (1932). Звіт з археологічних дослідів у підземеллях катедри св. Юрія у Львові // Богословія. – X (4). – С. 312–315.
- Пастернак Я. (1938). Крипта під церквою Св. Духа гр.-кат. Богословської Академії у Львові // Богословія. – XVI (2–3). – 158–160.
- Петегирич В. (2006). Село над Полтвою – попередник Львова // Історія Львова / ред. Я. Ісаевич, М. Литвин, Ф. Стеблій. – Львів: Центр Європи. – Т. 1. – С. 34–37.
- Ратич О. (1961). Давньоруські матеріали із розкопок 1955–1956 рр. на Замковій горі у Львові // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Вип. 3. – 115–127.
- Романюк Т. (2018). Ярослав Пастернак. – Львів: Манускрипт-Львів. – 424 с.
- Ситник О. (2012). Археологічна наука у Львові. Перша половина ХХ ст. – Львів-Жешів. – 365 с.
- Терський С. (2007). Археологічні дослідження // Енциклопедія Львова / ред. А. Козицький, І. Підкова. – Львів: Літопис. – Т. 1: А–Г. – 104–107.
- Терський С., Войнаровський В., Овчінников О. (2007). Чинбарський спеціалізований комплекс XV–XVI ст. з розкопок на площі Старий Ринок у Львові 1997 року // МДАПВ. – Вип. 11. – 295–314.
- Шніцар М. (2016). Дерев'яні дороги Львова (за матеріалами археологічних досліджень) // Вісник інституту археології Львівського університету. – Вип. 11. – 155–166.
- Шніцар М., Ткач Є. (2014). Новий комплекс пражської культури зі Львова // АДЛУ. – Вип. 18. – 273–279.
- Czołowski A. (1910). Wysoki zamek. – Lwów.
- Kuśnierz J. (2010). Mieczysław Ludwik Potocki (1810–1878) – konserwator zabytków Galicji Wschodniej, współodkrywca posągu Światowita ze Zbrucza, autor pierszej monografii historycznej miasta Zamość // Zamojsko-Wołyńskie zeszyty muzealne. – V. – С. 93–104.
- Pauli Ž. (1840). Posąg starożytny na górze Wronskich we Lwowie // Starożytności Galicyjskie / P. Żegota (Ed.). – Lwów. – С. 5–6.

REFERENCES

- Bagrij, R. (1980). Raboty L'vovskoj gorodskoj jekspedicii. *Arheologicheskie otkrytija 1979 goda*. Moskva: Nauka, 250 (in Russian).
- Bagrij, R. (1985). Issledovanija vo L'vove i u s. Koropuzh. *Arheologicheskie otkrytija 1983 goda*. Moskva: Nauka, 250 (in Russian).
- Bagrij, R. (1986). Issledovanija vo L'vove. *Arheologicheskie otkrytija 1984 goda*. Moskva: Nauka, 212 (in Russian).
- Bagrij, R. (1987). Raboty L'vovskoj jekspedicii. *Arheologicheskie otkrytija 1985 goda*. Moskva: Nauka, 302 (in Russian).
- Bagrij, R. (1988). Issledovanija na territorii Onufrievskogo monastirja vo L'vove. *Arheologicheskie otkrytija 1986 goda*. Moskva: Nauka, 254–255 (in Russian).
- Bagrij R. (1990). L'vov. *Arheologija Prikarpat'ja, Volyni i Zakarpat'ja (ranneslavjanskij i drevnerusskij periody)*. Kiev: Naukova dumka, 116–119 (in Russian).
- Bagrij, R., & Buchko, R. (1984). Raskopki vo L'vove. *Arheologicheskie otkrytija 1982 goda*. Moskva: Nauka, 241 (in Russian).
- Bagrij, R., Mogitich, R., Ratich, A., & Sveshnikov, I. (1976). Raskopki vo L'vove. *Arheologicheskie otkrytija 1975 goda*. Moskva: Nauka, 297–299 (in Russian).
- Bagrij, R., Mogytych, I., & Sveshnikov, I. (1977). Raboty drevnerusskogo otrjada L'vovskoj jekspedicii. *Arheologicheskie otkrytija 1976 goda*. Moskva: Nauka, 264–265 (in Russian).
- Bilas, N. (2005). Arkheolohichna nauka u Lvivskomu universyteti (XIX – 30-ti roky XX st.). *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu*, 8, 46–114 (in Ukrainian).
- Bulyk, N. (2008). Arkheolohichni kolektsii u muzeiakh Lvova (1823–1914). *Materials and studies on archeology of Sub-Carpathian and Volhynian area*, 12, 407–428 (in Ukrainian).
- Bulyk, N. (2011). Arkheolohiia u naukovii spadshchyni Antonii Petrushevycha. *Materials and studies on archeology of Sub-Carpathian and Volhynian area*, 15, 415–428 (in Ukrainian).
- Bulyk, N. (2014). *Lvivska arkheolohiia XIX – pochatku XX st.* Lviv: Prostir-M, 304 pp. (in Ukrainian).

- Verbytskyi, O. (Ed.) (2003). Plastychna panorama davnoho Lvova. Yanush Vitvitskyi 1903–1946. *Spetsialnyi vypusk zhurnalu "Buduiemo inakshe"*. Lviv: PP "Levko" (in Ukrainian).
- Vuitsik, V. (1991). *Derzhavnyi istoryko-arkhitekturnyi zapovidnyk u Lvovi*. Lviv: Kameniar, 175 pp. (in Ukrainian).
- Ivanovskyi, V. (1993). Arkheolohichni doslidzhennia Lvova u 1992 r. *Studia archaeologica*, 1, 74–75 (in Ukrainian).
- Kyrychuk, O. (2000). Arkheolohichni doslidzhennia Stavropihiiskoho Instytutu v 70–90-kh rokakh XIX st. *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu*, 4, 214–221 (in Ukrainian).
- Kos, A. (1978). Krepostnye steny L'vova XIV–XVII vv. *Arheologicheskie otkrytija 1977 goda*. Moskva: Nauka, 337 (in Russian).
- Lazurko, O., & Shnitsar, M. (2017). Materialy kniazhoi doby v istorychnii chastyni Lvova. *Kniazha doba: istoriia i kultura*, 11, 15–22 (in Ukrainian).
- Liaska, V. (2009). Stanislav Kunasievich i pam'iatkookhoronna sprava u Lvovi (60–70-ti roky XIX st.). *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu*, 12, 188–203 (in Ukrainian).
- Malevskaia, M., Ioanesjan, O., Mogitich, R., & Buchko, R. (1978). Issledovanie pamjatnikov arhitektury v L'vove L'vovskoi oblasti. *Arheologicheskie otkrytija 1977 goda*. Moskva: Nauka, 352–353 (in Russian).
- Malevskaia, M., Kos, A., Rozhko, M., & Sholohova, E. (1979). Arhitekturno-arheologicheskie issledovanija vo L'vove i L'vovskoi oblasti. *Arheologicheskie otkrytija 1977 goda*. Moskva: Nauka, 360–362 (in Russian).
- Matskevych, L. (2008). *Arkheolohichni pam'iatky Lvova*. Lviv: Lohos, 224 pp. (in Ukrainian).
- Mylian, T. (2015). Riativna arkheolohiia v Ukraini: tendentsii rozvytku i tradytsii. *Materials and studies on archeology of Sub-Carpathian and Volhynian area*, 19, 360–368 (in Ukrainian).
- Mylian, T., Lazurko, O., Shnitsar, M., Voitovych, N., & Shyshak, V. (2011). *Skarby pidzemnoho Lvova. Katalog vystavky arkheolohichnykh znakhidok iz doslidzen Riativnoi arkheolohichnoi sluzhby u seredmistii Lvova*. Lviv: Prostir-M, 132 pp. (in Ukrainian).
- Mohytych, R. (1997). Rozkopky na ploshchi Pidkovy u Lvovi. *Visnyk instytutu "Ukrzakhidproektrestavratsiia"*, 8, 67–71 (in Ukrainian).
- Oprysk, V. (2001). Do pytannia pro pochatky mista Lvova (stan ta perspektyvy arkheolohichnoho vyvchennia). In: V. Baran et al. (Eds.), *Etnohenez ta rannia istoriia slov'ian: novi naukovy kontseptsii na zlami tysiacholit. Materialy Mizhnarodnoi naukovoï arkheolohichnoi konferentsii, 30–31 bereznia 2001 roku*. Lviv: Vydavnychiy tsentr LNU im. I. Franka, 243–246 (in Ukrainian).
- Oprysk, V., & Lek, O. (2001) Nainovishi arkheolohichni rozkopky kniazhoho Lvova. *Halytska brama. Korol Danylo ta yoho syn Lev, 9–10(81–82)*, 30–31 (in Ukrainian).
- Oprysk, V., & Rozhko, M. (2008). Skarb sribnykh monet z vul. Kleparivskoi u Lvovi. *Materials and studies on archeology of Sub-Carpathian and Volhynian area*, 12, 393–406 (in Ukrainian).
- Pasternak, Ya. (1932). Zvit z arkheolohichnykh doslidiv u pidzemelliakh katedry sv. Yuriiia u Lvovi. *Bohosloviia*, 10(1–4), 312–315 (in Ukrainian).
- Pasternak, Ya. (1938). Krypta pid tserkvoiu Sv. Dukha hr.-kat. Bohoslovskoi Akademii u Lvovi. *Bohosloviia*, 16(2–3), 158–160 (in Ukrainian).
- Petehyrych, V. (2006). Selo nad Poltvoiu – poperednyk Lvova. In: Ya. Isaievych, M. Lytvyn & F. Steblii (Eds.), *Istoriia Lvova*, 1 (pp. 34–37). Lviv: Tsentr Yevropy (in Ukrainian).
- Ratysh, O. (1961). Davnoruski materialy iz rozkopok 1955–1956 rr. na Zamkovii hori u Lvovi. *Materials and studies on archeology of Sub-Carpathian and Volhynian area*, 3, 115–127 (in Ukrainian).
- Romaniuk, T. (2018). *Yaroslav Pasternak*. Lviv: Manuskrypt-Lviv, 424 pp. (in Ukrainian).
- Sytnyk, O. (2012). *Arkheolohichna nauka u Lvovi. Persha polovyna XX st.* Lviv–Rzeszów, 365 pp. (in Ukrainian)
- Terskyi, S. (2007). Arkheolohichni doslidzhennia. In: A. Kozytyskyi & I. Pidkova (Eds.), *Entsyklopediia Lvova*, 1 [A–G] (pp. 104–107). Lviv: Litopys (in Ukrainian).
- Terskyi, S., Voinarovskiy, V., & Ovchinnikov, O. (2007). Chynbarskyi spetsializovanyi kompleks XV–XVI st. z rozkopok na ploshchi Staryi Rynok u Lvovi 1997 roku. *Materials and studies on archeology of Sub-Carpathian and Volhynian area*, 11, 295–314 (in Ukrainian).

Shnitsar, M. (2016). Derev'iani dorohy Lvova (za materialamy arkheolohichnykh doslidzhen). *Visnyk instytutu arkheolohii Lvivskoho universytetu*, 11, 155–166 (in Ukrainian).

Shnitsar, M., & Tkach, Ye. (2014). Novyi kompleks prazkoi kultury zi Lvova. *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu*, 18, 273–279 (in Ukrainian).

Czołowski, A. (1910). *Wysoki zamek*. Lwów (in Polish).

Kuśnierz, J. (2010). Mieczysław Ludwik Potocki (1810–1878) – konserwator zabytków Galicji Wschodniej, współodkrywca posągu Światowita ze Zbrucza, awtor pierszej monografii historycznej miasta Zamość. *Zamojsko-Wołyńskie zeszyty muzealne*, 5, 93–104 (in Polish).

Pauli, Ż. (1840). Posag starożytny na górze Wronskich we Lwowie. In: P. Żegota (Ed.), *Starożytności Galicyjskie* (pp. 5–6). Lwów (in Polish).

*Стаття: надійшла до редакції 18.08.2019
прийнята до друку 29.10.2019*

ARCHAEOLOGY OF LVIV: PROVENANCES, TRADITIONS, RESEARCHERS

Taras MYLIAN

Scientific Research Centre “Rescue Archaeological Service”,

Institute of Archaeology of the National Academy of Science of Ukraine,

Vynnychenka Str., 24, Lviv, 79008, Ukraine

e-mail: tmylian@gmail.com

Archaeological research in Lviv has a long tradition and dates back about two hundred years. During this time, information about the ancient history of Lviv from many sections of the city was obtained. The beginnings of the archeological study of the ancient history of the city date back to the first half of the nineteenth century. Thanks to Pauli, attention was drawn to ancient artifacts from the territory of Lviv. Some of the findings begin to form the collections of the first museum collections. In the second half of XIX century the formation of archaeological institutions in Lviv began. Government agencies appear to monitor the storage of monuments. As a result of joint action, rescue excavations during the construction of the railway were made. Archaeologists from Lviv are beginning to form hypotheses about the founding and development of the city. Archaeological sources have updated information about the pre-developmental stage of the development and gave new evidence about the stages of development of the annalistic city. This state of affairs remains until the middle of the twentieth century. However, sometimes archaeological research was influenced by ideological factors. With another change of social order in the second half of XX century managed to preserve the main trends of formation and structure of the archeological branch of the city. The institutions in which the teams of researchers form are decisive. There is an organ function to preserve and study archeology monuments. From this period, the intensification of the research process begins. Planned works covered both the Vysokyj Zamok (High Castle) and the city center. Since Ukrainian independence, research has increased exponentially. They are occupied by large squares and give significant advantages in the formation and development of the urban space of Lviv in ancient times. The discovered artifacts are on display during museum exhibitions.

Key words: archaeological research, Lviv, museum collections, Vysokyj Zamok (High Castle), city center.